

Ρευματολογία
*ναι, μπορεί να βοηθήσει
άτομο & κοινωνία*

Σκουτέλλας Βάσος
Ρευματολόγος

Ρευματολογικό τμήμα
Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας

Τι είναι ο Ρευματολόγος

- Ρευματολόγος
  - παθολόγος
    - μυοσκελετικού συστήματος & αυτοανοσίας
      - εμπειρία διάγνωσης, θεραπείας, αποκατάστασης & πρόληψης αρθρίτιδας/ρευματισμού
      - ειδικότητα: έξι χρόνια (2 παθολογία και 4 ρευματολογία)
- Ορθοπαιδικός
  - χειρουργός
    - μυοσκελετικού συστήματος
  - ειδικότητα: έξι χρόνια (1 χειρουργική και 5 ορθοπαιδική)

Τι είναι οι όροι αρθρίτιδα/ρευματισμός

- Αρθρίτιδα
  - ειδικός όρος
  - περιγράφει τη κατάσταση της άρθρωσης με:
    - διόγκωση, πόνο, ερυθρότητα, θερμότητα
    - μείωση της κινητικότητας
- Ρευματισμός (ρευματοπάθεια)
  - γενικός όρος (περιλαμβάνει την αρθρίτιδα)
  - περιγράφει
    - πόνους σε αρθρώσεις, μύες, οστά και άλλους ιστούς
    - φλεγμονή στο συνδετικό ιστό

Παθήσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

- Εξωαρθρικός ρευματισμός
  - σύνδρομο καρπιαίου σωλήνα, αυχεναλγία, οσφυαλγία, τενοντίτιδα, περιαρθρίτιδα, ινομυαλγία
- Αρθρίτιδα
  - ρευματοειδής, οροαρνητική (αντιδραστική, ψωριασική, αγκυλοποιητική, εντεροπάθειας), νεανική, οστεοαρθρίτιδα, ουρική
- Νόσοι συνδετικού ιστού
  - σύνδρομο Sjögren, συστηματικός ερυθηματώδης λύκος, σκληρόδερμα, δερματομυοσίτιδα, πολυμυοσίτιδα, αγγειίτιδα, κ.ά.
- Μεταβολικά νοσήματα οστών
  - οστεοπόρωση, νόσος Paget

Συχνότητα αρθρίτιδας/ρευματισμού

συχνότητα	Παραδείγματα αρθρίτιδας/ρευματισμού
>10%	οσφυαλγία, αυχεναλγία, οστεοαρθρίτιδα (άκρα χείρα, άκρος πόδας), κ.ά.
5–9%	οστεοπόρωση, τενοντίτιδα, κ.ά.
1–4%	οστεοαρθρίτιδα (γόνατο, ισχίο), κήλη μεσοσπονδύλιου δίσκου, ινομυαλγία, κ.ά.
<1%	ρευματοειδής αρθρίτιδα, ψωριασική αρθρίτιδα, αντιδραστική αρθρίτιδα, αγκυλοποιητική σπονδυλαρθρίτιδα, σύνδρομο Sjögren, κ.ά.
<0,1%	ιδιοπαθής νεανική αρθρίτιδα, συστηματικός ερυθηματώδης λύκος, σκληρόδερμα, αγγειίτιδες, δερματομυοσίτιδα, πολυμυοσίτιδα, κ.ά.

Σπάνιες παθήσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

Συχνότητα* ανά 100.000 άτομα	Σπάνια πάθηση (1:2.000 γενικού πληθυσμού)* ορισμένα παραδείγματα
40–49	σκληρόδερμα
30–39	οστεοχονδρίτιδα διαχωριστική
20–29	ιδιοπαθής νεανική αρθρίτιδα (ολιγοαρθρική)
10–19	συστηματική σκλήρυνση, δερματομυοσίτιδα, πολυμυοσίτιδα
1–9	σύνδρομο CREST, ιδιοπαθής νεανική αρθρίτιδα (πολυαρθρική), αγγειίτιδα (Wegener, Churg–Strauss, γιγαντοκυτταρική, Behçet, μικροσκοπική), αρθρίτιδα με ενθεσοπάθεια, νόσος Still ενηλίκων νεανική ψωριασική αρθρίτιδα, διάχυτο συστηματικό σκληρόδερμα
<1	αγγειίτιδα Takayasu, παθήσεις με ρευματολογικές εκδηλώσεις

* Από: Prevalence of rare diseases: Bibliographic data, Orphanet Series, Rare diseases collection, Jun 2013
http://www.orpha.net/orphacom/cahiers/docs/GB/Prevalence_of_rare_diseases_by_decreasing_prevalence_or_cases.pdf

Σπάνιες παθήσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

Σπάνια πάθηση (1:2.000 γενικού πληθυσμού)* ορισμένα παραδείγματα	Πόσα άτομα;**	Ποιες ηλικίες;
σκληρόδερμα (εντοπισμένο, διάχυτο, συστηματικό)	400	15–65 χρ
δερματομυοσίτιδα, πολυμυοσίτιδα	240	>20 χρ
αγγειίτιδα (Wegener, Churg–Strauss, Behçet, γιγαντοκυτταρική, μικροσκοπική, Takayasu)	180	όλες οι ηλικίες
ιδιοπαθής νεανική αρθρίτιδα	40	< 16 χρ.
νεανική ψωριασική αρθρίτιδα	30	< 16 χρ.
νόσος Still ενηλίκων	15	15–35 χρ
παθήσεις διάφορες, με ρευματολογικές εκδηλώσεις	?	όλες οι ηλικίες

** οι αριθμοί προέρχονται από συχνότητα ανά πάθηση (βλέπε κατωτέρω αναφορά) πολλαπλασιασμένο με κυπριακό πληθυσμό 800.000 ατόμων

* Από: Prevalence of rare diseases: Bibliographic data, Orphanet Series, Rare diseases collection, Jun 2013
http://www.orpha.net/orphacom/cahiers/docs/GB/Prevalence_of_rare_diseases_by_decreasing_prevalence_or_cases.pdf

Πότε να συμβουλευθώ ρευματολόγο

- Αν υπάρχει πόνος που:
  - επιμένει
  - επανεμφανίζεται σε λίγες εβδομάδες
  - είναι πολύ έντονος
- Αν υπάρχει διόγκωση αρθρώσεων/ων
  - μιας ή και περισσότερων (χωρίς τραυματισμό)
- Αν ξοδεύετε αρκετό χρονικό διάστημα ανησυχώντας για το πρόβλημα

Προσβάλλονται ΠΟΙΟΙ, ΠÓΤΕ, ΠΟΥ

- φύλο
  - κυρίως γυναίκες
- ηλικίες
  - όλες
    - από βρεφική μέχρι και τέταρτη ηλικία
  - συνήθως 20–60 χρ., ανάλογα με πάθηση
- γεωγραφική περιοχή
  - οπουδήποτε
    - ίσως ποικίλει η συχνότητα

Συμπτώματα μεγάλη ποικιλομορφία

- από οποιοδήποτε σύστημα (αναφέρονται ορισμένα):
  - *δέρμα/βλεννογόνοι*: ξηρότητα (στόμα, οφθαλμός, κόλπος), εξάνθημα, φωτοευαισθησία, σκληρότητα, έλκος, άφθες (στόμα, γεννητικά όργανα), αλλαγή χρώματος, κ.ά.
  - *πεπτικό*: διάρροια (με αίμα/βλέννα)
  - *νευρικό*: αιμωδίες, επιληψία, κ.ά.
  - *ενδοκρινικό*: υπό/υπέρ (παρα)θυρεοειδισμός
  - *αισθητήρια*: απώλεια ακοής/όρασης/αφής
  - *μυοσκελετικό*: πόνος, διόγκωση, αδυναμία
  - *αίμα*: αναιμία, λευκοπενία, θρομβοπενία, θρόμβωση

Διάγνωση

- γιατρός με γνώση & εμπειρία (ρευματολόγος)
  - περισσότερο εύκολα και γρήγορα
- βασίζεται
  - κυρίως
    - συμπτώματα και κλινική εξέταση (κλινική διάγνωση)
  - δευτερευόντως σε παρακλινικές εξετάσεις
    - ανοσολογικές (εξαιρετικά σημαντικό σε φλεγμονώδη αυτοάνοσα)
    - ιστών (βιοψία: νεφρό, δέρμα/μυς, αγγείο, νεύρο)
    - απεικονιστικές
      - ακτινογραφία, υπέρηχο, αξονική, MRI, αγγειογραφία, κ.ά.

Διάγνωση νοσημάτων συνδετικού ιστού

- διαγνωστική ακρίβεια και κόστος
  - διαφορές σε 15 κοινά μυοσκελετικά προβλήματα, μεταξύ:
    - ρευματολόγων και
    - ιατρών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας

Ομάδα	Διαγνωστική ακρίβεια (% ορθό)	Κόστος (\$)
Ιατροί πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας	75%	3.096
Ρευματολόγοι	91%	1.943

Από: Parisek et al. How well do internists diagnose common musculoskeletal complaints? J Clin Rheumatol 1997 Feb;3(1):16–24 [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19078112>]

Διάγνωση ή ... παραπομπή

- Μην θεραπεύσετε, ... Παραπέμψτε
  - για ορισμένα συμπτώματα:
    - δεν χρειάζεται ακριβής διάγνωση ...
      - αλλά αναγνώριση ανάγκης άμεσης παραπομπής
- Άτομο με ορθή διάγνωση, αλλά ...
  - είδος θεραπείας: αλλάζει γρήγορα
  - χρόνος ορθής θεραπείας
    - είναι κρίσιμος
  - παραπομπή νωρίτερα
    - θα είναι επωφελής

Κατάλογος μελών (ρευματολόγοι) Ρευματολογικής Εταιρείας Κύπρου την 20^η Μαΐου 2013

Επώνυμο	Όνομα	Διεύθυνση εργασίας	Ταχ. Κώδικας	Δήμος (Πόλη)	Τηλέφωνο ιατρείου	Φαξ ιατρείου	E-mail
Θεράποντος	Ανδρέας	Ρόδου 11, Διαμ. 301	1086	Λευκωσία	22318780	22492882	anther8@hotmail.com
Ιωσήφ	Τζόζεφ	Αρεταίειο Νοσοκομείο Ανδρέα Αβρααμίδη 55-57	2024	Στρόβολος (Λευκωσία)	22200424	22512373	j.joseph@aretaeio.com
Κληρίδης	Μάριος	Στασάνδρου 10, Διαμ. 304	1060	Λευκωσία	22768266	22751455	mzclerides@avacom.net
Μηνά	Ελπίδα	American Medical Centre Λεωφ. Σπύρου Κυπριανού 215	2047	Στρόβολος (Λευκωσία)	22476608	22476796	elpidamina@gmail.com
Μιχαηλίδης	Μιχάλης	Δωδεκανήσου 6, Παρκ Τάουερ, Διαμ. A22	3021	Λεμεσός	25359999	25359894	mtmrh@cytanet.com.cy
Νικηφόρου	Δήμητρα	Γενικό Νοσοκομείο Λεμεσού Γενικό Νοσοκομείο Πάφου	8026	Λεμεσός Πάφος	25801663 26803128		dnikiforu@cytanet.com.cy
Ντρε	Αγγελική	Σάμου 2, Κόκκινος Κωρτ, Διαμ. 1	8028	Πάφος	26954555	26954555	ang.ntre@gmail.com
Σκουτέλλας	Βάσος	Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, Παλιός Δρόμος Λευκωσίας Λεμεσού 215	2029	Στρόβολος (Λευκωσία)	22603616	22603008	vsoutel@cablenet.com.cy
Σόλωνος	Μαριλένα	Απολλώνειο Νοσοκομείο, Λεωφόρος Λευκοθέου 20	2054	Στρόβολος (Λευκωσία)	22469193	22876070	marsol@cytanet.com.cy
Τσιρογιάννη	Αφροδίτη	Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου	6043	Λάρνακα	24800387		afrtsirogianni@gmail.com
Χαραλάμπους	Παρασκευή	Πολυδύναμο Ιατρικό Κέντρο 'Κίμων', Ν. Δημητρίου 43	6031	Λάρνακα	24816500	24816501	pachar@cytanet.com.cy
Χατζηρούσος	Βίκτωρας	Δημήτρη Λιπέρη 3, Κτίριο Κότσαπα, Διαμ. 101	3090	Λεμεσός	25346551	25377377	vhrousos@logosnet.cy.net
Χατζηχριστοφή	Νέδη	Απολλώνειο Νοσοκομείο, Λεωφόρος Λευκοθέου 20	2054	Στρόβολος (Λευκωσία)	22469170	22206927	nedihadji@cytanet.com.cy
Χριστοδούλου	Χριστάκης	Αγ. Μηνά 36	7520	Ξυλοφάγου	24726800	24726899	chrisc@doctors.org.uk
Ψαρέλης	Σάββας	Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, Παλιός Δρόμος Λευκωσίας Λεμεσού 215	2029	Στρόβολος (Λευκωσία)	22603617	22603008	serres23@yahoo.gr

Θέματα για τα οποία όλοι αγωνιζόμαστε και ανυσιχούμε

- Μην το χάσετε (θέματα διαχείρισης)
  - συνήθη λάθη
    - ορθή διάγνωση & όχι ιδανική θεραπεία
      - π.χ. χρήση ΜΣΑΦ σε ΟΑ, προκαλεί γαστρορραγία
  - κρίσιμα θέματα θεραπείας
    - ορθή θεραπεία: μεγάλο θετικό αποτέλεσμα
    - λάθος θεραπεία: μεγάλο αρνητικό αποτέλεσμα
      - π.χ. μικρή δόση κορτιζόνης σε κροταφική αρτηρίτιδα
  - λάθη παρακολούθησης
    - ορθή διάγνωση & θεραπεία, ... ελλιπής παρακολούθηση
      - λόγω μη κατανόησης εξέλιξης πάθησης

Θέματα για τα οποία όλοι αγωνιζόμαστε και ανυσιχούμε

- Μην το χάσετε
  - συμπτώματα επείγοντα, σε σύντομο χρόνο
    - απαραίτητη άμεση & ορθή επιλογή ή αντιμετώπιση
      - π.χ. σηπτική αρθρίτιδα, κροταφική αρτηρίτιδα, κ.ά.
- Μην την ‘πατήσετε’
  - παθήσεις που μοιάζουν με άλλη κατάσταση ή περισσότερο κοινή κατάσταση
    - π.χ. κροταφική αρτηρίτιδα ως κακοήθεια, αγγείτιδα Wegener’s ως ιγμορίτιδα, ουρική αρθρίτιδα ως κυτταρίτιδα, πολυαρθρική μορφή ουρικής ως οστεοαρθρίτιδα ή ρευματοειδής αρθρίτιδα, κ.ά.

Θεραπεία βασικές αρχές

- **ασθενής**
  - ενεργός ρόλος
    - εκπαίδευση, αυτοεκπαίδευση, κατανόηση, διαχείριση
    - άσκηση, ευλυγισία, ενδυνάμωση, ευεξία
- **γιατρός**
  - ρευματολόγος: ύφεση πάθησης και συμπτωμάτων
    - φάρμακα: πόνος (φλεγμονή)
    - χωρίς φάρμακα: εκπαίδευση, ψυχολογική στήριξη
  - ορθοπαιδικός: χειρουργείο
    - αποκατάσταση λειτουργίας άρθρωσης: π.χ. αρθροπλαστική

Θεραπεία ποιός αναλαμβάνει

- ρευματολόγος
  - συντονιστής ομάδας
- γιατρός (άλλη ειδικότητα)
  - φυσίατρος
  - ορθοπαιδικός
- επαγγελματίες υγείας
  - φυσικοθεραπευτής
  - εργοθεραπευτής
  - νοσηλεύτρια/της
  - ποδολόγος
  - ψυχολόγος
  - κοινωνική λειτουργός

Θεραπεία σκοπός

- **ελάττωση πόνου**
- **ελάττωση φλεγμονής**
  - άρθρωση
    - αναχαίτιση ή μείωση ρυθμού καταστροφής της
  - συνδετικός ιστός
  - όργανο
- **βελτίωση κινητικότητας**
- **να αισθάνεται ο ασθενής καλά**

Θεραπεία

ΠΟΙΑ ΜΕΣΑ ΥΠΆΡΧΟΥΝ;

- **φαρμακευτική αγωγή**
  - παυσίπονα απλά
  - κορτικοστεροειδή
  - μη στεροειδή αντιφλεγμονώδη (ΜΣΑΦ)
  - ‘τροποποιητικά της νόσου’
- **άσκηση**
  - προστασία αρθρώσεων (εργαλεία αυτοεξυπηρέτησης, κ.ά.)
  - φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία
- **εγχείρηση**

Θεραπεία εκπαίδευση

- **άτομο/ομάδα**
  - άτομο (ασθενής)
  - ομάδα (περιβάλλον)
    - οικογενειακό, εργασιακό, άλλοι ασθενείς (σύλλογος)
- **ενημέρωση**
  - προφορικά, γραπτά
- **τεχνικές διαχείρισης**
  - πόνου, άγχους, έντασης, συναισθήματος

Αποφασίστε το ... και ζητείστε βοήθεια

- Εγώ, ο εαυτός μου (ασθενής ή υγιής)
- Άλλος
  - επαγγελματίας υγείας
    - γιατρός
      - Ρευματολόγος
        - » ιδιώτες & νοσοκομείο (Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσός, Πάφος, Αμμόχωστος)
      - Ιατρός Φυσικής Ιατρικής Αποκατάστασης (ιδιώτες μόνον)
    - φυσικοθεραπευτής
      - ιδιώτες & σε κάθε νοσοκομείο (δημόσιο ή ιδιωτικό)
    - εργοθεραπευτής
      - ιδιώτες & νοσοκομείο (Λευκωσίας: μόνον για ενήλικες & μη ψυχικά ασθενείς)

Κοινωνικές επιπτώσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

- Μεγάλη επίδραση σε
  - άτομο
  - κοινωνία
  - ιατρό
    - πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας
  - φοιτητές
    - ιατρικής 4ετής
      - η “μη-χειρουργική μυοσκελετική φροντίδα” κατατάσσεται από το 65% ως η περιοχή που αισθάνονται λιγότερο προετοιμασμένοι

Κοινωνικές επιπτώσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

- Ευρώπη & ΗΠΑ
  - άτομα
    - >104 εκατομμύρια Ευρωπαίοι πολίτες ($\approx 25\%$)
  - ιατρικές επισκέψεις
    - το 30% όλων των ιατρικών επισκέψεων στις ΗΠΑ
  - κόστος μεγάλο
    - \$149 δις (2,5% του ΑΕΠ των ΗΠΑ)
    - έμμεσο κόστος: χαμένοι πόροι και παραγωγικότητα
    - άμεσο κόστος: θεραπεία και επιπλοκές

Κοινωνικές επιπτώσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

- Κύπρος
  - επισκέψεις εξωτερικών ιατρείων
    - ~10% αφορά προβλήματα μυοσκελετικού
  - νοσηλεία
    - ~1,5% νοσηλευθέντων σε παθολογική κλινική
  - φυσικοθεραπεία
    - ενηλίκων
      - ~60–84% αφορά προβλήματα μυοσκελετικού
    - παιδιών με ρευματοπάθειες
      - ~2–3% επισκέψεων

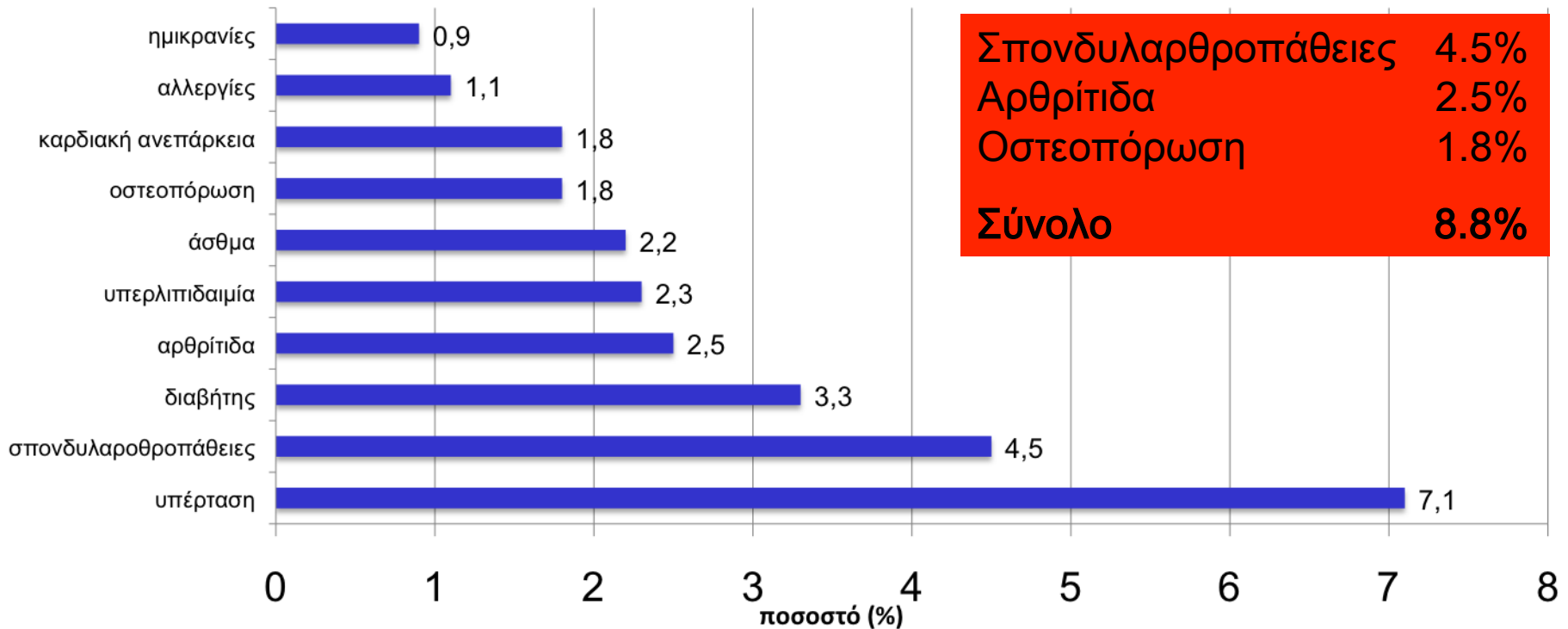
Κοινωνικές επιπτώσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

- Ελλάδα (ηλικίες 19–65 χρ.)*
  - συχνότερη μακροχρόνια κατάσταση (38%)
δεύτερες σε συχνότητα οι καρδιαγγειακές παθήσεις (20%)
  - πρώτη αιτία λειτουργικής ανικανότητας (51%)
δεύτερη αιτία οι καρδιαγγειακές παθήσεις (15%)
  - πρώτη αιτία ιατρικών επισκέψεων (27%)
δεύτερη αιτία οι παθήσεις αναπνευστικού (18%)
  - δεύτερο αίτιο λήψης φαρμάκων
    - με ιατρική συνταγή (24%)
    - χωρίς ιατρική συνταγή (18%)

* Από: http://www.elire.gr/info_det.php?di=30
(βασίζεται στην ελληνική επιδημιολογική μελέτη ESORDIG [<http://www.elire.gr/dyn/neolea/d2.pdf>])

Κοινωνικές επιπτώσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

Ποια τα κυριότερα προβλήματα της υγείας σας;
(ανοικτή ερώτηση)

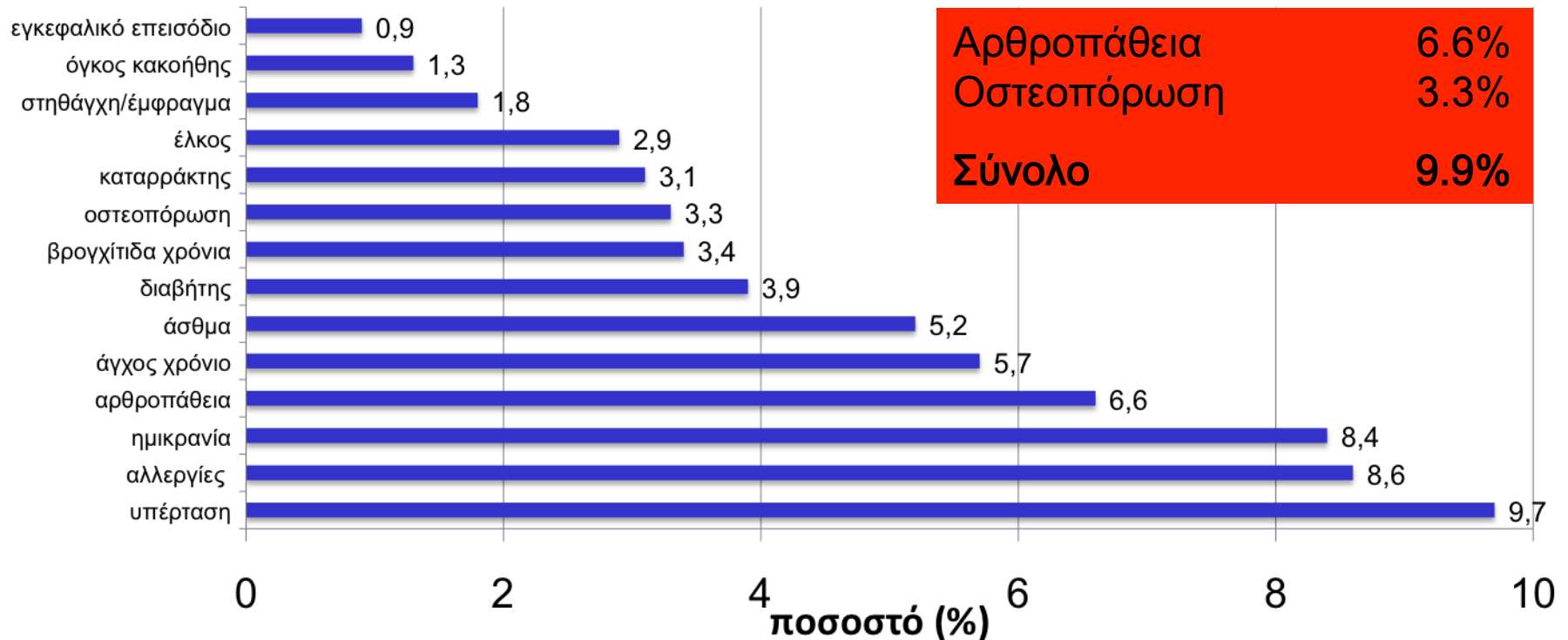

Από: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Έρευνα Υγείας 2003. Λευκωσία: 2003, σελ. 53, 59, 128

27

Κοινωνικές επιπτώσεις αρθρίτιδας/ρευματισμού

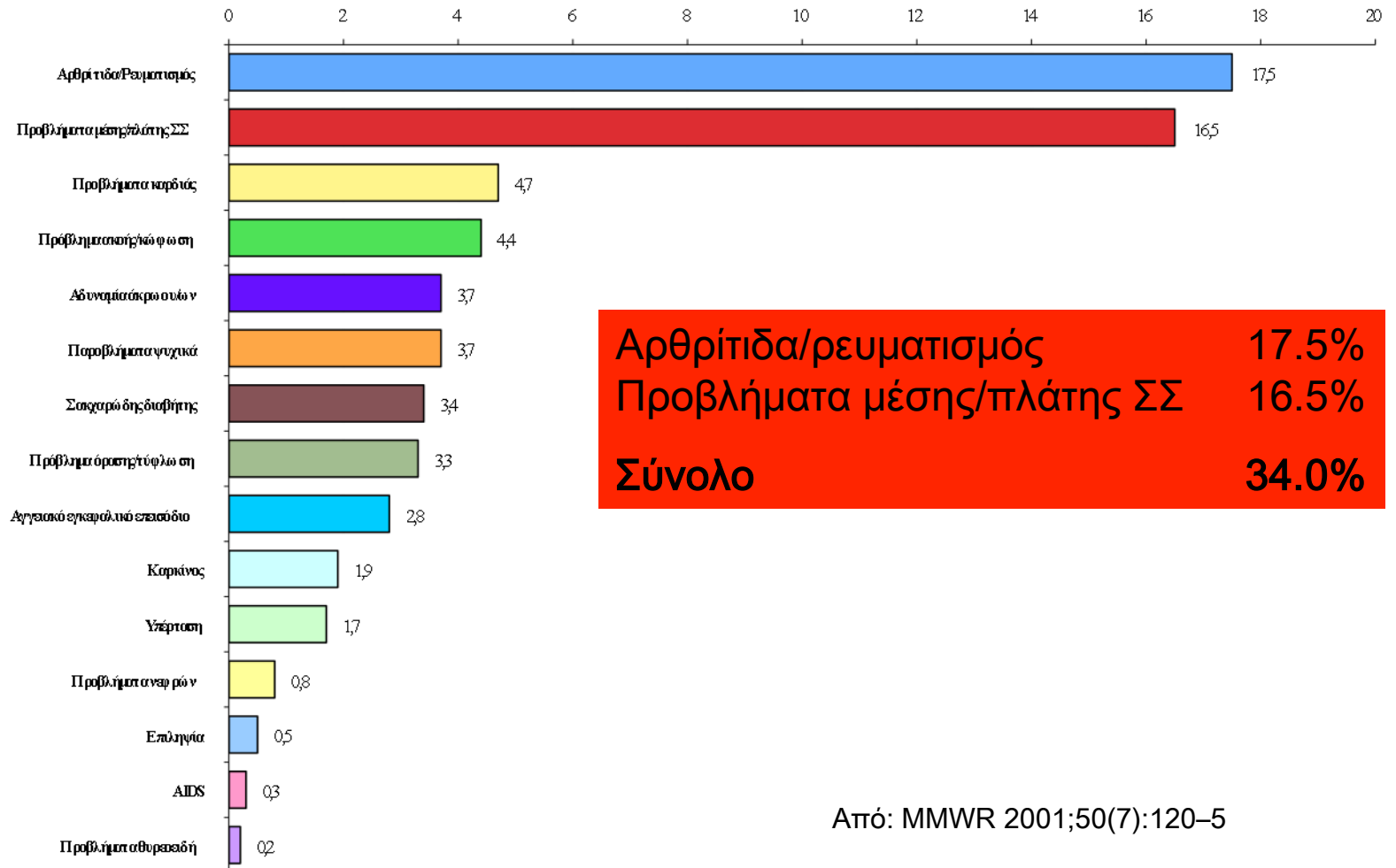
Ποια προβλήματα υγείας αντιμετωπίσατε τον τελευταίο χρόνο;
(κλειστή ερώτηση)

Από: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Έρευνα Υγείας 2003. Λευκωσία: 2003, σελ. 53, 59, 128

Συχνότητα ανικανότητας ενηλίκων

ποσοστό (%)

Από: MMWR 2001;50(7):120-5

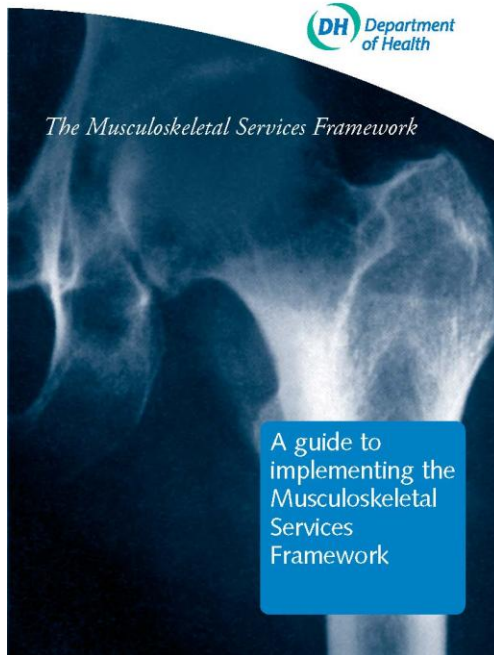
Σημαντική βοήθεια: σχέση μεταξύ Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας & Ρευματολόγου

- Αν υπάρχει καθυστέρηση διάγνωσης,
  - το άτομο έχει πιθανότητα να είναι σε κίνδυνο
- Αν η φαρμακευτική θεραπεία που απαιτείται
  - δεν είναι τμήμα της φροντίδας του ιατρού πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας
- Εμπειρία ρευματολόγου με συγκεκριμένα ...
  - φάρμακα: μειώνει πιθανότητα τοξικότητας
  - παθήσεις: μειώνει πιθανότητα σοβαρών επιπλοκών

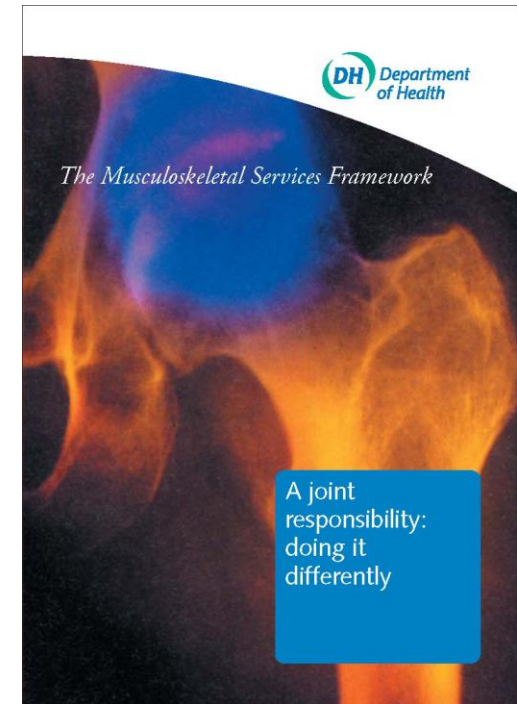
Δίκτυο υπηρεσιών μυοσκελετικού

Musculoskeletal Services Framework (NHS/UK)

<http://www.18weeks.nhs.uk>
<http://www.18weeks.scot.nhs.uk>

18 WEEKS
Delivering the 18 week
patient pathway

Δίκτυο υπηρεσιών μυοσκελετικού ρευματολόγοι, ιδιώτες & δημοσίου (Κύπρος)

- Αναμονή για προγραμματισμένο ραντεβού
  - Ιδιώτες *επείγοντα*: άμεσα έως 2-5 μέρες
    - λίγες ημέρες
  - Δημόσιο *επείγοντα*: άμεσα έως 2-5 μέρες
    - Νοσοκομείο Λευκωσίας
      - <2 μήνες (δύο ρευματολόγοι, πέντε ημέρες εβδομαδιαία)
    - Νοσοκομείο Πάφου
      - <8 μήνες (ένας ρευματολόγος, μία ημέρα εβδομαδιαία)
    - Νοσοκομείο Λεμεσού
      - <4 μήνες (ένας ρευματολόγος, τέσσερις ημέρες εβδομαδιαία)

Ρευματολογικό εξωτερικό ιατρείο

Επισκέψεις στο εξωτερικό ιατρείο νοσοκομείων								
Νοσοκομείο	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Λευκωσία	353	2.225	2.407	4.155	4.326	5.170	5.863	6.009
Λάρνακα	0	0	307	1.046	1.517	1.659	*	*
Αμμόχωστος	0	0	0	0	0	*	*	*
Λεμεσός	0	0	0	0	0	0	0	236
Πάφος	0	0	0	0	0	0	0	228

Ρευματολόγοι [αριθμός]: Πάφος [ένας] (21/6/2012–), Λεμεσός [ένας] (15/10/2012–), Αμμόχωστος [ένας] (30/11/2010–), Λάρνακα [ένας] (9/7/2007–), Λευκωσία [ένας] 2005 (Σεπτ)–2006, 2007 [ένας] (Φεβρ–Ιούν), [δύο] 2/7/2007–

Ιδιωτικός τομέας: δεν υπάρχουν δημοσιευμένα δεδομένα * Δεν υπάρχουν δεδομένα

Από: Υπουργείο Υγείας. Ετήσια έκθεση 2007, σελ. 67, 69, 70

Υπουργείο Υγείας. Νοσοκομείο Λευκωσίας. Ετήσια έκθεση 2008–2012

http://www.moh.gov.cy/MOH/ngh/NGH.nsf/DMLpublications_gr/DMLpublications_gr?OpenDocument

Παγκόσμια Ημέρα Αρθρίτιδας/Ρευματισμού

- 12 Οκτωβρίου
- <http://www.worldarthritisdaily.org>

Ρευματολογική Εταιρεία Κύπρου

	Δημόσιος τομέας		Ιδιωτικός τομέας
	αριθμός ρευματολόγων	ημέρες ανά εβδομάδα	
Λευκωσία	2	5	6
Λεμεσός	1*	4	2
Λάρνακα	1**	3	1
Αμμόχωστος	1**	2	1
Πάφος	1*	1	1
<i>Σύνολο</i>	<i>4</i>		<i>11</i>

Δεδομένα: Νοέμβριος 2013

*: Λεμεσός & Πάφος, **: Λάρνακα & Αμμόχωστος

Χρήσιμες ιστοσελίδες αρθρίτιδα/ρευματισμός

- Παγκόσμια ημέρα αρθρίτιδας/ρευματισμού (12 Οκτωβρίου)
  - <http://www.worldarthritisdays.org>
- Ευρωπαϊκή Εταιρεία Κατά των Ρευματισμών (EULAR)
  - <http://www.eular.org>
- Ελληνική Ρευματολογική Εταιρεία (ΕΡΕ)
  - <http://www.ere.org>
- Σύλλογοι ασθενών με ρευματοπάθεια
  - <http://www.rheumatism.org.cy> Αντιρευματικός Σύνδεσμος Κύπρου (ΑΣΚ)
  - <http://www.arthritis.org.gr> Ελληνική Εταιρεία Αντιρευματικού Αγώνα (ΕΛΕΑΝΑ)
  - <http://srcrete.gr> Σύλλογος Ρευματοπαθών Κρήτης
  - <http://www.arthritis.org> Arthritis Foundation [USA]
  - <http://www.arc.org.uk> Arthritis Research Campaign (ARC) [UK]
  - <http://www.paremanifesto.org> People with Arthritis/Rheumatism in Europe (PARE)

Ερωτήσεις

- είναι απαραίτητες

**Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας**

